

УДК 811.112.2'252.4=161:821.112.2(436)Ф.Кафка.03

DOI <https://doi.org/10.17721/fovia.philologica/2026/11/2>**Любомир БОРАКОВСЬКИЙ**

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри міжкультурної комунікації та перекладу, декан факультету іноземних мов, Львівський національний університет імені Івана Франка, вул. Університетська, 1, м. Львів, Україна, 79007

ORCID: 0000-0003-1597-6420

Scopus Author ID: 57469770000

lyubomyr.borakovskyy@lnu.edu.ua

Бібліографічний опис статті: Бораковський, Л. (2026). Франц Кафка в українських перекладах: нескінченна історія. *Folia Philologica*, 11, 18–25, doi: <https://doi.org/10.17721/fovia.philologica/2026/11/2>

ФРАНЦ КАФКА В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ: НЕСКІНЧЕННА ІСТОРІЯ

Сучасні підходи у дослідженні українського перекладознавства, ґрунтовані на постколоніальній теорії, дозволяють розглядати увесь перекладацький процес як емансипаційний рух, як прагнення політично поневоленої культури визволитися від колоніального впливу. У запропонованій статті хронологічно проаналізовано появу українських перекладів творів Кафки в контексті творення та функціонування такого перекладацького процесу, а саме від перших перекладів, опублікованих у час т. з. «відлиги» у 60-х роках ХХ століття, а також діаспорних видань кінця 80-тих років, до перекладів, які побачили світ уже в незалежній Україні, зокрема після повномасштабного вторгнення країни-агресора. У статті надано вичерпні бібліографічні дані публікацій перекладів, велику увагу приділено явищу множинності перекладів, коли один і той самий твір існує у кількох перекладах українською. Прикладом такого твору є оповідання «Перетворення» або в іншому варіанті «Перевтілення», яке загалом має шість різних перекладів, створених у різні часи та в різних контекстах. Аналіз перекладених творів органічно поєднано із зображенням перекладацької діяльності окремих перекладачів, зокрема Євгена Поповича, Ігоря Анорущенка, Наталки Сняданко та інших, розглянуто основні ідейно-естетичні аспекти рецепції творчості письменника, зокрема у дослідженнях Дмитра Затонського. На основі проведеного аналізу встановлено, що перші українські переклади Кафки були опубліковані раніше за російські, що є важливим фактом у контексті дослідження українського перекладознавства як певного емансипаційного руху в часи культурного та політичного гніту радянського режиму. Як певну паралель до цього зображено сучасний перекладацький процес, зокрема на прикладі роману «Процес», коли переклад твору публікується в поєднанні з виходом інших медійних продуктів – фотосесій, виставок, науково-популярних проєктів. Подані у статті висновки та бібліографічні матеріали будуть цінними передовсім для дослідників перекладацького процесу в сучасній Україні. Важливими вони є і з огляду на перспективу проведення порівняльного аналізу кількох перекладів одного і того ж твору, дослідження ролі перекладача та його авторського стилю.

Ключові слова: Франц Кафка, українське перекладознавство, множинність перекладу, німецько-українських художній переклад, культурна емансипація.

Lyubomyr BORAKOVSKYY

PhD in Philology, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Intercultural Communication and Translation, Dean of the Faculty of Foreign Languages, Ivan Franko National University of Lviv, Universytetska str., 1, Lviv, Ukraine, 79000

ORCID: 0000-0003-1597-6420lyubomyr.borakovskyy@lnu.edu.ua

To cite this article: Borakovskyy, L. (2026). Frants Kafka v ukrainskykh perekladakh: neskinchenna istoriia [Franz Kafka in Ukrainian Translations: An Endless Story]. *Folia Philologica*, 11, 18–25, doi: <https://doi.org/10.17721/fovia.philologica/2026/11/2>

FRANZ KAFKA IN UKRAINIAN TRANSLATIONS: AN ENDLESS STORY

*Modern approaches to the study of Ukrainian translation studies grounded in postcolonial theory make it possible to view the entire translation process as an emancipatory movement, as an attempt by a politically subjugated culture to free itself from colonial influence. The proposed article chronologically analyses the emergence of Ukrainian translations of Kafka's works in the context of the formation and functioning of such a translation process, beginning with the first translations published during the so-called "Thaw" of the 1960s, as well as diaspora editions of the late 1980s, and continuing up to translations published in independent Ukraine, particularly after the full-scale invasion launched by the aggressor state. The article provides comprehensive bibliographic data on the publication of translations and pays particular attention to the phenomenon of multiple translations, when the same literary work exists in several Ukrainian translations. A notable example is the short story *The Metamorphosis*, also translated under the alternative title *Transformation*, which currently exists in six different Ukrainian translations produced in different periods and contexts. The analysis of the translated works is organically combined with an overview of the translation activities of individual translators, including Yevhen Popovych, Ihor Andrushchenko, Natalka Sniadanko, and others. The article also examines the main ideological and aesthetic aspects of the reception of Kafka's works, particularly in the studies of Dmytro Zatonskyi. Based on the conducted analysis, it has been established that the first Ukrainian translations of Kafka were published earlier than the Russian ones, which constitutes an important fact in the context of studying Ukrainian translation studies as a form of emancipatory movement during the cultural and political oppression of the Soviet regime. As a parallel to this, the article also discusses the contemporary translation process, particularly through the example of the novel *The Trial*, when the publication of a translation is accompanied by other media products such as photo projects, exhibitions, and popular science initiatives. The conclusions and bibliographic materials presented in the article will be especially valuable for scholars researching the translation process in contemporary Ukraine. They are also important from the perspective of conducting comparative analyses of several translations of the same work, as well as for studying the role of the translator and the translator's individual style.*

Key words: Franz Kafka, Ukrainian translation studies, translation multiplicity, German–Ukrainian literary translation, cultural emancipation.

Пряма аллюзія у заголовку цієї статті до роману німецького письменника Міхаеля Енде «Нескінченна історія», перекладеного, до слова, українською одним із перекладачів Кафки Юрком Прохаськом, не випадкова (Енде, 2008). Одна з причин вибору такої назви – лірична, адже образ хлопця-мрійника з однойменної екранізації роману, хлопця, який настільки занурюється у книжковий світ, що і сам стає його героєм і рятівником, з дитинства міцно закарбувався в пам'яті автора цих рядків та, бодай опосередковано, укріпив його залюблення в літературу. Друга причина такого вибору назви – власне перекладознавча і апелює до множинності перекладів творів автора українською мовою, а відтак і потенціалу їхньої подальшої появи. Причину такої множинності та перспективи нових перекладів творів Франца Кафки українською мовою спробуємо віднайти у запропонованій статті.

Актуальність запропонованого дослідження зумовлена, передовсім, тим фактом, що в українському перекладознавстві наразі не існує комплексного аналізу перекладів творів Кафки українською мовою. Поодинокі дослідження стосуються, зазвичай, аналізу вузьких мовно-стилістичних проблем окремих творів (Лалаян, 2017), (Покулевська, 2022), або ж розглядають окремі українські переклади в загальному контексті перекладацького процесу (Чередниченко, 2022). **Метою** запропонованої статті є проведення комплексного аналізу наявних українських перекладів творів Франца Кафки, дослідженні динаміки їхніх публікацій та певної залежності від ідеологічно-естетичної парадигми із застосуванням описового та порівняльного методів дослідження. **Об'єктом** дослідження є українськомовні переклади творів Франца Кафки, **предметом** – історично-ідеологічні обставини публікацій українських

перекладів творів письменника, їх рецепція у діячності та синхронії українського перекладацького процесу. При цьому український переклад твору розглядається як приклад культурного, мовно-естетичного феномену, а сам перекладацький процес трактується як емансипаційна діяльність у контексті постколоніальної теорії взаємозв'язків та впливів між субалтерном та колонізатором.

Рецепція творів Кафки в українському читацькому та перекладацькому середовищі є особливою й цікавою з погляду як кількості перекладів окремих творів, так і хронології їхньої появи та подальшого сприйняття. Адже на прикладі перекладів Кафки можна чітко та вдало простежити ті емансипаційні рухи, якими означувався український перекладацький процес у XX столітті, а почасти і в сьогодинішній час. У контексті відмежування від російськомовної культурної гегемонії, реалізованої головно політичними механізмами, як стратегії протидії колоніальній експансії (адже, як вдало зазначає Віра Агеєва, саме така стратегія наголосу на неподібності та неспорідненості української та російської культур із акцентом на вищості першої є характерною ознакою спротиву українців щодо колоніальних зазіхань північного сусіда (Агеєва, 2025: 30–34; 115–116)) є показовим, що перші українські переклади Франца Кафки з'явилися раніше, ніж російські. Якщо взяти до уваги і неоднозначну, ба навіть критичну рецепцію творів Кафки у Радянському Союзі загалом, цей аспект видається доволі важливим для розуміння процесу розвитку українського перекладу як незалежного культурного феномену. Слово «незалежний» в цьому контексті слід розуміти радше як ознаку інакшості, а не увільнення від політичного тиску чи економічних впливів.

1963 року в 12-му номері журналу «Всесвіт» виходять перші українські переклади окремих творів і уривків із творів Франца Кафки в перекладі Євгена Поповича (Кафка, 1963). Добірка текстів дозволяє українському читачеві отримати належне враження від творчої манери письменника. Аби це враження було вірним та суголосним із доктриною тогочасного радянського літературознавства, читача «готує» до такого знайомства вступна стаття Дмитра Затонського (Затонський, 1963). Здавалося б, типова стратегія для того часу. Однак якщо гля-

нути ближче і критичніше, то не все так сумно, як може видатися спершу. Розпочнімо із самої статті Дмитра Володимировича. З погляду сучасного літературознавства, вона однозначно видається ідеологічно заангажованою. Дослідник цілком у дусі тієї епохи вказує на соціальну пасивність автора, яка не може ідеологічно відповідати революційним покликам тогочасного суспільства, зображає його творчість як чужу для світогляду людини радянської: «Кафку жахав капіталістичний світ, що оточував його, але він не розумів законів цього світу, не знав, що світ цей – не вічний, що проти нього можна і треба боротися» (Там само: 68). Саме у такій тематичній і естетичній невідповідності до радянського розуміння літератури і її завдань автор статті вбачає головну причину непопулярності Кафки у Радянському союзі, а не в наслідках цензури. Уже згадки потенційних кремлівських заборон чи сталінських репресій (Там само: 67) є очевидним маркером – пройшло чотири роки, а перед нами інша епоха, епоха так званої «відлиги», де українські інтелектуали і перекладачі могли дозволити собі більше, як-от перекласти Кафку українською. Минуть роки і у передмові до антології творів Франца Кафки, виданих видавництвом «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА», яке переживе кілька перевидань (Кафка, 2024в), Дмитро Володимирович щиро вкаже сучасному читачеві, що Кафку у Радянському союзі не друкували, адже вважали його аполітичним та асоціальним, «(адже) усіх нас довгими десятиліттями переконували, що вартий визнання лише той письменник, який змальовує не стільки людину, скільки суспільні відносини, схвалюючи «прогресивні» і викриваючи «реакційні»» (Затонський, 2024: 21). Не будемо порівнювати та давати оцінку тут динаміці розвитку літературно-критичної думки дослідника, вона, звісно, була, що є правильним і логічним, але один факт видається таки дивним: дослідник у цій передмові не згадує першу публікацію перекладів Кафки, таку важливу з погляду оцінки емансипаційних процесів українського перекладознавства, а лиш обмежується вказівкою, що «(...) письменника Кафку (хоч був уже знаменитий і ушавлений в усьому світі) у нас не друкували і навіть майже не згадували» (Там само).

Серед надрукованих перекладів у згаданому номері журналу «Всесвіт» за 1963 рік було

оповідання «Die Verwandlung», у версії Євгена Поповича – «Перевтілення», справжня візитівка письменника (Кафка, 1963: 75–84). Це не лише один з небагатьох творів автора, що був надрукований за його життя, але й один із найпопулярніших, з якого часто і починають своє знайомство з творчістю Кафки читачі. У контексті дослідження українських перекладів Франца Кафки (та й не тільки) це оповідання ще знакове й тим, що є лідером серед наявних українських версій. Після першого перекладу Євгена Поповича наступним його під назвою «Перетворення» переклав Іван Кошелівець, видання побачило світ у 1989 році у Мюнхені, у видавництві «Сучасність» (Кафка, 1989: 51–102), 2005 року це видання було перевидане у Львові видавництвом «Піраміда» (Кафка, 2005). Видання 1989 року було першим окремим книжковим виданням Франца Кафки українською мовою і хронологічно наступним після перекладів Євгена Поповича. Переклади окремих оповідань Івана Кошелівця з цієї збірки також передруковувалися у журналі «Всесвіт» за 1993 рік, зокрема такі знакові твори, як «Вирок» чи «Сільський лікар» (Кафка, 1993). 2010 року видавництво «Піраміда» перевидало також переклади Євгена Поповича у збірці під назвою «Перевтілення» (Кафка, 2010), зробивши таким чином доступними сучасному читачеві перші переклади Поповича та Кошелівця в доступному книжковому форматі.

Відома перекладачка та письменниця Наталя Сняданко також переклала це оповідання, її переклад «Перетворення» увійшов до найповнішої на сьогодні збірки творів Кафки українською мовою, яку видало видавництво «Фоліо» у п'яти томах (Кафка, 2021a: 513–565). Окрім цієї серії, видавництво друкувало твори письменника в інших форматах – компактних книжках, книжках інших серій, виданнях з м'якою палітуркою тощо. 2017 року у видавництві О. К. Publishing побачив світ переклад «Перевтілення» від Анни Савченко (Кафка, 2017: 45–112). Цей переклад, на жаль, більше не перевидався.

Хронологічно наступним, у 2024 році, вийшов переклад Оксани Гергелійник «Перетворення» у видавництві «Книголав», окремим томиком у серії «Золота полиця» (Кафка, 2024a).

Останній, найновіший наразі переклад оповідання «Перетворення» є авторства Богдана Сторохи, який вийшов друком у видавництві «BookChef» 2025 року (Кафка, 2025: 280–350). Таким чином, маємо шість перекладацьких версій оповідання «Die Verwandlung» українською мовою у двох варіантах назв «Перевтілення» і «Перетворення» у цікавій хронології – від перекладу періоду «відлиги», діаспорне видання та чотири сучасні видання, два останні різницею в один рік.

Залишмо порівняльний аналіз згаданих перекладів для окремого дослідження і розглянемо причини такої їхньої кількості. В контексті формування перекладацького канону наявність перекладу такого важливого твору Кафки є очевидною. Саме так можемо аргументувати появу першого перекладу Євгена Поповича – популярність та важливість Кафки у літературному процесі у 1963 році досягла такого рівня, що ігнорувати його було неможливо. Чи мали за мету українці обігнати своїх російських колег та опублікувати переклади письменника першими, невідомо, але це свідчить про певну, хоч і дуже обмежену, автономію у діяльності українських інтелектуалів. Переклад надавався для такої діяльності дуже добре, адже уможлилював функціонування української мови та її розвиток з одного боку, та дозволяв творчо розвиватися перекладачам, які, нерідко, були і самі письменниками чи поетами. А з іншого боку, перекладні тексти завжди слугували певним «алібі», адже апелювали до позиції іноземного автора, а не перекладача. Справедливо зазначає Олександр Чередниченко: «Хай там як, український художній переклад часів СРСР був чи не єдиним родючим полем для поступу української мови і культури, збереження їхніх творчих потенцій на тлі утисків оригінальної літературної творчості за умов жорстокої цензури» (Чередниченко, 2022: 20).

Появу інших версій перекладу можна трактувати і як потребу певної «ревізії» наявних текстів, хоча переклад Поповича, попри час видання, такої ревізії не потребував, про що свідчать і пізніше передруки, і як бажання певного суперництва – важливого елементу, за Гарольдом Блумом, при формуванні канону (Блум, 2024: 21). Іншим важливим чинником слугує іміджевий чинник, коли видавництво прагне мати у своєму асортименті важливі та

популярні твори, але бажає запропонувати читачеві водночас свій переклад, як щось інше та унікальне на протигагу іншим виданням. Наостанок вихід нових перекладів слід розглядати в контексті загального літературного процесу в його ширшому розумінні як сукупності різних культурних явищ та подій. Яскравим прикладом цього слугує власне останній переклад Кафки Богданом Сторохою – оповідання «Перетворення» виходить в одній збірці із новим перекладом роману «Процес» до 100-річчя від його публікації (Кафка, 2025: 7–277). Саме акцент на першому робить це видання особливим, так воно висвітлюється в медіа (Теллер, 2025), так воно поєднується із іншими культурними продуктами, на кшталт фотосесії режисера Давида Петросяна, який озвучив аудіоверсію згаданого перекладу на платформі «абук» (Український театр, 2025). Таким чином, маємо певну метаструктуру, вибудовану навколо одного тексту – новий переклад у книжковому виданні та його аудіоверсію, фотосесію з залученням відомого режисера, у ролі перекладача – знаний літературознавець та перекладач, який служить у війську, – дописи Богдана Сторохи у фейсбуці з його рефлексіями про перекладацький процес, записи його лекцій та інтерв'ю про Кафку лиш доповнюють загальний контекст (Стороха, 2017). Додаймо сюди різні заходи у ювілейному 2024 році з нагоди 100 річчя від дня смерті Кафки, які організовував Гете-Інститут в Україні (Goethe-Institut Ukraine, 2024), і матимемо справу із справжнім культурним феноменом. Тут варто, однак, зазначити, що усі ці культурні продукти не є лише результатом якісних комерційних стратегій – без естетичного потенціалу творів автора їхня, у позитивному сенсі цього слова, комерціалізація була б неможлива. За різними форматами та підходами проступає автентичний текст Кафки, його стиль та художня манера, що не залишає сучасного читача чи дослідника літератури осторонь.

Згаданий вище роман «Процес» у найновішому перекладі Богдана Сторохи 2025 року (Кафка, 2025: 9–277) належить до великої прози Кафки, усі романи були опубліковані уже після смерті автора. Вперше українською був перекладений уривок з цього роману під назвою «Перед брамою закону» Євгеном Поповичем у 1963 році. Першим український переклад усього тексту роману здійснив Петро Тарашук,

він був виданий у 1998 році київським видавництвом «Юніверс» (Кафка, 1998: 22–248). Ця версія потім неодноразово передруковувалась, зокрема у згаданій збірці від видавництва А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА (Кафка, 2024в: 188–382) та у п'ятитомному зібранні творів від видавництва «Фоліо» (Кафка, 2024б: 5–244). Окрім роману «Процес», Петро Тарашук переклав також низку оповідань Франца Кафки, зокрема «Перше горе», «Жіночка», «Жозефіна або Мишачий король», які вперше були опубліковані у журналі «Всесвіт» 1998 року (Кафка, 1998).

Іншим знаковим романом Франца Кафки є, беззаперечно, «Замок». Українською мовою цей твір вперше переклала Наталка Сняданко, цей переклад з передмовою його авторки побачив світ 2006 року у видавництві «Фоліо» (Кафка, 2006), згодом був неодноразово передрукований цим же видавництвом у різних його серіях, також увійшов до п'ятитомного зібрання творів Кафки (Кафка, 2021а). Над перекладом роману працював також Євген Попович. У 2010 році львівським видавництвом «Піраміда» були вперше опубліковані уривки з роману в перекладах Поповича за рукописами з домашнього архіву Ольги Сенюк, дружини перекладача (Кафка, 2010: 98–118).

Із перспективи дослідження перекладацького процесу цікавим видається роман «Der Verschollene», в українських версіях – «Зниклий безвісти» і «Америка». Це перший роман Франца Кафки, який, однак, не був завершений за життя автора. Після смерті Кафки Макс Брод реконструював текст на основі рукописних варіантів, запропонував розміщення прикінцевих уривків та розділів тощо. Однак, за життя Кафка подав до друку перший розділ роману «Der Heizer. Ein Fragment» як окреме оповідання, яке вийшло друком 1913 року у лейпцизькому видавництві Курта Вольфа (Кафка, 1913). Цей розділ українською був опублікований Євгеном Поповичем під назвою «Кочегар» у згаданому уже неодноразово номері журналу «Всесвіт» у 1963 році (Кафка, 1963: 69–74). 2009 року у видавництві «Критика» вийшов перший повний переклад українською мовою цього роману Юрка Прохаська під назвою «Зниклий безвісти» (Кафка, 2009). Це видання є цікавим тому, що, окрім розлогого післяслова від перекладача з вичерпною історичною довід-

кою, воно орієнтується не на первинну версію від Макса Брода, а на критичне видання від Йоста Шіллемайта, яке різниться від першого передовсім організацією прикінцевих розділів та фрагментів, що детально і описує перекладач у своїй післямові. Цікаво, що перший розділ, до цього перекладений Поповичем, тут перекладач подає під назвою «Грубник».

Іншим перекладачем роману був Ігор Андрущенко, його переклад 2019 року під назвою «Америка» увійшов до п'ятитомної збірки творів Франца Кафки від видавництва «Фоліо» (Кафка, 2019: 247–525). На жаль, у цьому виданні не зазначено, за яким німецьким виданням було перекладено роман, однак на основі порядку розміщення прикінцевих фрагментів та назв розділів, як і назви самого роману, можемо стверджувати, що цей переклад є перекладом версії від Макса Брода. Знову ж таки, перекладач пропонує власну назву першого розділу роману – «Паровичник». Цей перший розділ також перекладав Іван Кошелівець під назвою «Шмаровоз» (Кафка, 1989: 18–50). З огляду на бачення цього розділу як окремо завершеного твору в межах одного роману та вже згаданої його прижиттєвої публікації як окремого оповідання можемо говорити про чотири версії його перекладу українською мовою. Зрештою, Гарольд Блум теж вказує на ту цікаву особливість, що «(його) довші тексти – «Америка», «Процес» і навіть «Замок» – краще сприймаються частинами, ніж як цілісні твори (...)» (Блум, 2024: 380).

Наостанок варто коротко згадати переклади короткої прози Франца Кафки, його щоденників та листів. Окрім кількох окремих публікацій, передовсім у згаданих номерах журналу «Всесвіт», найповнішою на сьогодні збіркою видань творів Кафки із поміщеними в неї перекладами щоденників та листів, є теж уже цитоване п'ятитомне видання від видавництва «Фоліо». Так, маємо окремий том щоденників 1910–1923 рік у перекладі Олекси Логвиненка (Кафка, 2021в). Окрім власне щоденників, Олекса Логвиненко переклав також низку опо-

відань Кафки, зокрема з відомої збірки «Сільський лікар», а також часто цитований «Лист до батька» (Кафка, 2024б: 116–139; 436–483). Останній також переклав Ігор Андрущенко, уже під заголовком «Лист батькові» (Кафка, 2021б: 233–282). Андрущенко також є автором перекладів «Листів до Мілени» (Кафка, 2021б: 3–232), та, разом із Юлією Сайдель, «Листів до Феліції» – у перекладі Юлії Сайдель вийшли листи з 1914 по 1917 рік (Кафка, 2023). Це дві збірки листувань Кафки, які наразі перекладені українською. «Вісім зошитів» – невеличкі збірки нотаток автора з фрагментами творів, літературних ідей тощо українською переклав Володимир Чайковський, вони теж увійшли до згаданого п'ятитомного видання (Кафка, 2021а: 441–536).

Проаналізувавши динаміку появи українських перекладів творів Франца Кафки, приходимо до висновку, що перекладацький процес в Україні був та є процесом емансипації та культурної боротьби. Маємо справу не лише із певним творчим процесом, бажанням зробити українському читачеві та дослідникові доступними твори одного з найяскравіших представників німецькомовної літератури 20-го століття, але й вивільнитися від культурних та політичних впливів північного сусіда. Саме тому така на позір дрібниця як вихід українського перекладу оповідання на кілька місяців швидше за російське сприймається автором цих рядків як велика перемога.

Сучасна ситуація тішить – таке явище, як множинність перекладу, наявність кількох незалежних версій перекладів одного і того ж твору говорить про відкритість українського книжкового ринку, про наявність конкуренції, творчої та економічної, яка завжди присутня у зрілому суспільстві. Водночас розуміємо, що приклад Кафки є прикладом радше винятковим, який окреслює у порівнянні багато інших лакун та прогалин у перекладі художніх творів з німецької мови українською. Чи мають вони шанс бути заповненими? Вочевидь, так, але чи будуть, покаже лише час.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Kafka Franz. *Der Heizer: ein Fragment*. Leipzig : Kurt Wolff Verlag, 1913. 48 S.
2. Агєєва В. *За лаштунками імперії. Есеї про українсько-російські культурні відносини*. Київ : Віхола, 2025. 372 с.
3. Блум Г. *Західний канон. Книги та вчення століть* / Перекл. з англ. Олега Буйвола. Харків : Фоліо, 2024. 542 с.

4. Давид Петросян став голосом «Процесу» Франца Кафки. *Український театр* (Електронний ресурс). URL: <https://theatermag.com.ua/publication/214> (дата звернення: 20.03.2026).
5. Енде М. *Нескінченна історія* / Перекл. з нім. Юрко Прохасько. Львів : Видавництво Старого Лева, 2008. 560 с.
6. Затонський Д. «Література – це я сам...» / *Франц Кафка. Твори: оповідання, романи, листи, щоденники*. Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2024, вид. 6-те. С. 5–22.
7. Затонський Д. Франц Кафка, яким він був у дійсності. *Всесвіт*. 1963. №12 (66). С. 65–68.
8. Кафка Ф. Вирок. *Сільський лікар. Старовинний рукопис. Перед законом. Шакали і араби. Звіт для академії. Мисливець Гракх. При будові китайського муру. Герб міста. Відмова. Стерновий. Дзига. У дорогу*. Перекл. з нім. Іван Кошелівець. Всесвіт. 1993. №3–4 (771–772). С. 122–151.
9. Кафка Ф. *Замок*. Перекл. з нім. Наталка Сняданко. Харків : Фоліо, 2006. 316 с.
10. Кафка Ф. *Замок. Подорожні щоденники. Вісім зошитів*. Перекл. з нім. Наталка Сняданко, Олекса Логвиненко, Володимир Чайковський. Харків : Фоліо, 2021(а). 538 с. (Зібрання творів).
11. Кафка Ф. *Зниклий безвісти*. Перекл. з нім. Юрко Прохасько. Київ : Критика, 2009. 280 с.
12. Кафка Ф. *Кочегар. Перевтілення. Верхи на кадобі. Перед брамою закону. Імператорське послання*. Перекл. з нім. Євген Попович. Всесвіт. 1963. №12 (66). С. 69–86.
13. Кафка Ф. *Листи до Мілени. Лист батькові. Оповідання*. Перекл. з нім. Ігор Андрущенко, Наталка Сняданко, Петро Тарашук. Харків : Фоліо, 2021(б). 602 с. (Зібрання творів).
14. Кафка Ф. *Листи до Феліції (1912–1917)*. Перекл. з нім. Ігор Андрущенко, Юлія Сайдель. Харків : Фоліо, 2023. 703 с. (Зібрання творів).
15. Кафка Ф. *Оповідання*. Перекл. з нім. Іван Кошелівець. Мюнхен : Сучасність, 1989. 260 с.
16. Кафка Ф. *Перевтілення. Оповідання*. Перекл. з нім. Анна Савченко. Київ : О.К. Publishing, 2017. 160 с.
17. Кафка Ф. *Перевтілення: Оповідання, новели, притчі, уривки з роману «Замок»*. Перекл. з нім. Євген Попович. – Львів : ЛА «Піраміда», 2010. 128 с.
18. Кафка Ф. *Перетворення*. Перекл. з нім. Оксана Гергелійник. Київ : КНИГОЛАВ, 2024(а). 96 с.
19. Кафка Ф. *Перетворення: оповідання у перекладі Івана Кошелівця*. Перекл. з нім. Львів : ЛА «Піраміда», 2005. 208 с.
20. Кафка Ф. *Процес. Америка*. Перекл. з нім. Петро Тарашук, Ігор Андрущенко. Харків : Фоліо, 2024(б). 526 с. (Зібрання творів).
21. Кафка Ф. *Процес. Перетворення*. Перекл. з нім. Богдан Стороха. Київ : Видавництво BookChef, 2025. 352 с.
22. Кафка Ф. *Процес. Роман та оповідання*. Перекл. з нім. Петро Тарашук. Київ : ЮНІВЕРС, 1998. 288 с.
23. Кафка Ф. *Твори: оповідання, романи, листи, щоденники*. Перекл. з нім. Євген Попович, Олекса Логвиненко, Петро Тарашук. Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2024(в). Вид. 6-те. 592 с.
24. Кафка Ф. *Щоденники 1910–1923*. Перекл. з нім. Олекса Логвиненко. Харків : Фоліо, 2021(в). 499 с. (Зібрання творів).
25. Лалаян Н. Переклад творів Франца Кафки українською мовою (на матеріалі новели «In der Strafkolonie»). *Науковий вісник кафедри Юнеско КНЛУ. Сер. Філологія. Педагогіка. Психологія*. 2017. Вип. 35. С. 60–65.
26. Покулевська А. І. Франц Кафка в українському перекладі: граматичний аспект. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. : Філологія*. 2022. № 58. С. 302–304. DOI <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2022.58.67>
27. Стороха Богдан. Кафка: людина як впольована тварина. *YouTube* (Електронний ресурс). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=LkspAwIlZHk> (дата звернення: 20.03.2026).
28. Франц Кафка – 100 років від дня смерті. *Goethe-Institut Ukraine* (Електронний ресурс). URL: <https://www.goethe.de/ins/ua/uk/kul/lit/kaf.html> (дата звернення: 20.03.2026).
29. Чередниченко О. Переклад і перекладознавство в незалежній Україні: підсумки та перспективи. *Стиль і переклад : зб. наук. праць Київського нац. ун-ту імені Тараса Шевченка*. 2022. Вип. 1(8). С. 18–81. DOI: <https://doi.org/10.17721/if.54.23.1>

REFERENCES:

1. Kafka, F. (1913). *Der Heizer: Ein Fragment* [The stoker: A fragment]. Leipzig: Kurt Wolff Verlag. [in Ukrainian].
2. Aheieva, V. (2025). *Za lashtunkamy imperii. Esei pro ukrainsko-rosijski kulturni vidnosyny* [Behind the scenes of empire. Essays on Ukrainian-Russian cultural relations]. Kyiv: Vikhola. [in Ukrainian].
3. Bloom, H. (2024). *Zakhidnyi kanon. Knyhy ta vchennia stolit* [The Western canon. The books and school of the ages] (O. Buivol, Trans.). Kharkiv: Folio. [in Ukrainian].
4. Davyd Petrosian stav holosom “Protsesu” Frantsa Kafky [Davyd Petrosian became the voice of Kafka’s *The Trial*]. (n.d.). *Ukrainskyi teatr*. Retrieved from: <https://theatermag.com.ua/publication/214> [in Ukrainian].

5. Ende, M. (2008). *Neskinchenna istoriia* [The neverending story] (Y. Prokhasko, Trans.). Lviv: Vydavnytstvo Staroho Leva. [in Ukrainian].
6. Zatonskyi, D. (2024). "Literatura – tse ya sam..." ["Literature is myself..."]. In F. Kafka, *Tvory: opovidannia, romany, lysty, shchodennyky* (Works: Stories, novels, letters, diaries) (6th ed., pp. 5–22). Kyiv: A-BA-BA-HA-LA-MA-HA. [in Ukrainian].
7. Zatonskyi, D. (1963). Frants Kafka, yakym vin buv u diisnosti [Franz Kafka as he really was]. *Vsesvit*, 12(66), 65–68. [in Ukrainian].
8. Kafka, F. (1993). *Vyrok. Silskyi likar. Starovynnyi rukopys...* [The judgment. A country doctor. An old manuscript...] (I. Koshelivets, Trans.). *Vsesvit*, 3–4(771–772), 122–151. [in Ukrainian].
9. Kafka, F. (2006). *Zamok* (The castle) [N. Sniadanko, Trans.]. Kharkiv: Folio. [in Ukrainian].
10. Kafka, F. (2021a). *Zamok. Podorozhni shchodennyky. Visim zoshytiv* [The castle. Travel diaries. Eight notebooks] (N. Sniadanko, O. Lohvynenko, & V. Chaikovskiy, Trans.). Kharkiv: Folio. [in Ukrainian].
11. Kafka, F. (2009). *Znyklyi bezvisty* [The man who disappeared] (Y. Prokhasko, Trans.). Kyiv: Krytyka. [in Ukrainian].
12. Kafka, F. (1963). *Kochehar. Perevtilennia. Verkhny na kadobi...* [The stoker. Metamorphosis...] (Ye. Popovych, Trans.). *Vsesvit*, 12(66), 69–86. [in Ukrainian].
13. Kafka, F. (2021b). *Lysty do Mileny. Lyst batkovi. Opovidannia* [Letters to Milena. Letter to father. Stories] (I. Andrushchenko, N. Sniadanko, & P. Tarashchuk, Trans.). Kharkiv: Folio. [in Ukrainian].
14. Kafka, F. (2023). *Lysty do Felitsii (1912–1917)* [Letters to Felice] (I. Andrushchenko & Y. Saidel, Trans.). Kharkiv: Folio. [in Ukrainian].
15. Kafka, F. (1989). *Opovidannia* [Stories] (I. Koshelivets, Trans.). Munich: Suchasnist. [in Ukrainian].
16. Kafka, F. (2017). *Perevtilennia. Opovidannia* [Metamorphosis. Stories] (A. Savchenko, Trans.). Kyiv: O.K. Publishing. [in Ukrainian].
17. Kafka, F. (2010). *Perevtilennia: Opovidannia, novely, prytychi, uryvky z romanu "Zamok"* [Metamorphosis: Stories, novellas, parables, fragments from *The Castle*] (Ye. Popovych, Trans.). Lviv: LA Piramida. [in Ukrainian].
18. Kafka, F. (2024a). *Peretvorennia* [The metamorphosis] (O. Herheliinyk, Trans.). Kyiv: Knyholav. [in Ukrainian].
19. Kafka, F. (2005). *Peretvorennia: Opovidannia u perekladi Ivana Koshelivtsia* [The metamorphosis: Stories translated by Ivan Koshelivets]. Lviv: LA Piramida. [in Ukrainian].
20. Kafka, F. (2024b). *Protses. Ameryka* [The trial. Amerika] (P. Tarashchuk & I. Andrushchenko, Trans.). Kharkiv: Folio. [in Ukrainian].
21. Kafka, F. (2025). *Protses. Peretvorennia* [The trial. The metamorphosis] (B. Storokha, Trans.). Kyiv: BookChef. [in Ukrainian].
22. Kafka, F. (1998). *Protses. Roman ta opovidannia* [The trial. Novel and stories] (P. Tarashchuk, Trans.). Kyiv: Univers. [in Ukrainian].
23. Kafka, F. (2024c). *Tvory: Opovidannia, romany, lysty, shchodennyky* [Works: Stories, novels, letters, diaries] (6th ed.). Kyiv: A-BA-BA-HA-LA-MA-HA. [in Ukrainian].
24. Kafka, F. (2021c). *Shchodennyky 1910–1923* [Diaries 1910–1923] (O. Lohvynenko, Trans.). Kharkiv: Folio. [in Ukrainian].
25. Lalaian, N. (2017). *Pereklad tvoriv Frantsa Kafky ukrainskoiu movoiu (na materialy novely "In der Strafkolonie")* [Translation of Franz Kafka's works into Ukrainian (based on the novella *In der Strafkolonie*)]. *Naukovyi visnyk kafedry UNESCO KNLU. Seriya Filolohiia. Pedagogika. Psykholohiia* [Scientific Bulletin of the UNESCO Chair of Kyiv National Linguistic University. Series: Philology. Pedagogy. Psychology], 35, 60–65. [in Ukrainian].
26. Pokulevska, A. I. (2022). *Frants Kafka v ukrainskomu perekladi: Hramatychnyi aspekt* [Franz Kafka in Ukrainian translation: A grammatical aspect]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriya Filolohiia*, 58, 302–304. DOI <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2022.58.67> [in Ukrainian].
27. Storokha, B. (n.d.). *Kafka: liudyna yak vpolovana tvaryna* [Kafka: Human as hunted animal]. YouTube. Retrieved from: <https://www.youtube.com/watch?v=LkspAwIIZHk> [in Ukrainian].
28. Frants Kafka – 100 rokiv vid dnia smerti [Franz Kafka – 100 years since his death]. (n.d.). *Goethe-Institut Ukraine*. Retrieved from: <https://www.goethe.de/ins/ua/uk/kul/lit/kaf.html> [in Ukrainian].
29. Cherednychenko, O. (2022). *Pereklad i perekladoznavstvo v nezalezhnii Ukraini: pidsumky ta perspektyvy* [Translation and translation studies in independent Ukraine: Results and perspectives]. *Styl i pereklad: Collection of scientific works of Taras Shevchenko National University of Kyiv*, 1(8), 18–81. DOI: <https://doi.org/10.17721/if.54.23.1> [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 18.04.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 15.06.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 13.08.2026